

МУЗИКАЛЕН
ЖИВОТ

Списание

"Българска музика",

1989 / 9, стр. 14-16.

• ВАРНЕНСКО ЛЯТО '89 •

Ще си спестя традиционния увод за най-стария български музикален фестивал, за романтичната атмосфера на неговия град, за слънцето, чайките и морето... За да започна направо — шестдесет и третото издание на „Варненско лято“ даде множество поводи за размисъл. Постави и множество въпроси, като този например: как „Варненско лято“, отскоро член на Европейската асоциация на музикалните фестивали, участва в музикалния живот на Европа? Или как „Варненско лято“ се издига от преминаващата и през нашата страна — София, Пловдив, Варна — музикално-фестивална „верига“? Безспорно тя предоставя богата възможност за разнообразие на програмата, за „достъпност“ на изпълнители с международен престиж, за превръщане на Варна в частица от европейска Европа; създава и известни удобства от организационен и залутно-финансов

характер... За какво повече би могъл да мечтае при нашите условия един музикален фестивал? Един от възможните отговори намирам в изказване на председателя на Варненския общински съвет за духовно развитие Янко Коренчев: „От оптимизиране се нуждае и връзката на „Варненско лято“ със „Софийски музикални седмици“, и то така, че някои от премиерите да бъдат във Варна!“ Едва ли Варна има самочувствие на музикална провинция. По-скоро е особено ревнива към събитията, които вече са били преживени в столицата. Може би защото се страхува да не се превърне в нещо като филиал на „Софийски седмици“... В този смисъл концертите на „Арс антиква дьо Пари“, Марк Лафоре, „Лондонска серенада“, Пиер Ланио, „Словашки камерен оркестър“ (с Бохдан Вархал), детският хор „Антониано“ от Болоня и Канадският джазов балет — всички в първата половина на фестивала — се възприеха като повторение. Като „дубъл“ за мен прозвуча дори Реквиемът на Берлиоз (23.VI), с който и „Варненско лято“ отбеляза 200-годишнината на Френската революция. За това впечатление голяма заслуга имат и акустичните неблагоприятни условия в Двореца на спорта, поставили огромния изпълнителски състав в много трудни условия. Но пък именно варненското изпълнение ми помогна да се убедя в изключителните диригентски качества на Марк Сустро, въпреки че голяма част от неговия успех се дължи и на участващите български хорове, подготвени „желязно“ от Васил Арnaudов (нищо не е в състояние да смути тяхната стабилност и чистота при интонирането на толкова трудните хорови партии). Но тъй като от гледна точка на организацията на фестивала изпълнението на Реквиема на Берлиоз принадлежи към „особените случаи“ (или международните копродукции — Лионски национален оркестър, Софийска филхармония, хор „Родина“ — Русе, и Младежки хор — „София“), искам да се върна на въпроса за включването на „Варненско лято“ във фестивалната верига.

Струва ми се, че все още проявите, дошли по „международна линия“, не определят, а само допълват облика на варненския фестивал, който независимо от принадлежността си към голямото семейство на европейските музикални фестивали, не е изменил своето съдържание и своя външен вид. Добре, че не е изменил и своите добри традиции! Като тази всяка година точно на 15 юни фестивалът да се открива с Българска рапсодия „Вардар“. Това произведение се е превърнало в музикална емблема на „Варненско лято“ може би защото е свързано и с неговата история. (Ще припомня, че варненци го слушат за първи път на авторски концерт на Панчо Владигеров по време на Първите български музикални тържества през 1926 г. в изпълнение на братя Владигерови.) По особен начин прозвуча „Вардар“ тази година (Варненска филхармония, диригент Андрей Андреев), защото едно от събитията, които фестивалът отбеляза, е 90-годишнината от рождението на Панчо Владигеров. Под знака на тази годишнина премина и концертът на Шуменската филхармония (1.VII), съставен изцяло от творби на композитора. Подобен факт заслужава специално внимание, тъй като е рядкост в нашия музикален живот. (Да си припомним как тази годишнина бе „отбелязана“ на „Софийски седмици“!) А шуменци отдавна са доказали пристрастието си към музиката на своя съгражданин. Под палката на Иван Вульпе те изпълниха първа част от Българска сюита оп. 21, Третия клавирен концерт (със солист Армен Бабаханян — лауреат на Първия международен конкурс за пианисти на името на Владигеров в Шумен), „Класично и романтично“ и „Импровизация и токката“. Старателно подбраната и добре подготвена програма, безспорно подобреният оркестров звук на шуменските филхармоници (като наситеност и плътност), високите пианистични качества на младия Бабаханян обещаваха концертът да се превърне в събитие за фестивала. Но фестивалната публика не се интересува от този

концерт, нито от камерният концерт с Владигерови творби (20.VI), обявен като традиционния концерт на варненската група на СБК... Няма да коментирам това безразличие, а ще цитирам две изречения от първите стъпки на Летните музикални тържества във Варна: „Отрадно впечатление прави обстоятелството — пише Иван Камбуров, — че на камерните концерти, и то от български композитори, публиката се стече масово... Едно блестящо опровержение на мнението, че нашата публика не се интересува от проявите на родното музикално творчество.“ Какво ли би казал учителят Васил Ставрев, съчинил Възванието към варненската общественост за организиране на фестивал на българската музика. Историческото Възвание, подписано от Добри Христов, Панчо Владигеров, Петко Стайнов, Иван Камбуров и др., което започва с думите: „Българи, вслушайте се в песента на нашите музиканти — на тези, които творят, и на тези, които изпълняват наши музикални творби и разнасят славата ни по целия културен свят...“

Българи... Но днешните българи удостоиха с най-голямо внимание концерта на детския хор „Антониано“ от Болоня! (26.VI). Дори се наложи

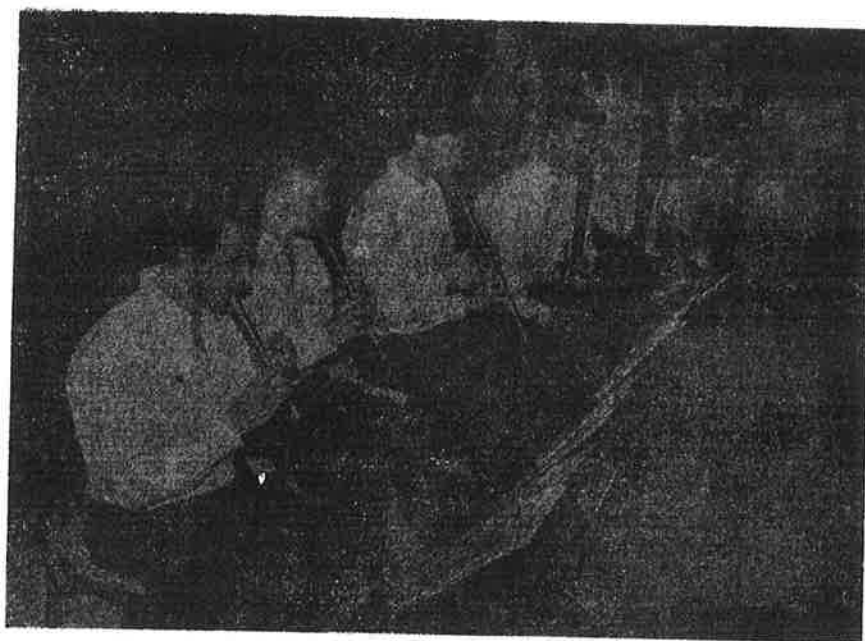
Китайският цигулар Ксю Уей и Памела Никълсън — Великобритания

Александрина Милчева

той да бъде повторен. Ето пример за гъвкаво и бързо реагиране в организацията на фестивала. Привеждам го, за да покажа амплитудата, в която се разпростират интересите на фестивала — от българската класика до мелодичната детска песен с естраден аранжирмент на плейбек...

„Варненско лято '89“ предложи цикъла „Старинна музика“, който събуди голям интерес. В три поредни вечери (25 — 27 юни) се представиха три състава: „Музика мензурата“ от ГДР — музикално дружество за изпълнение на готическа музика от XIII до XV век; вокално-инструменталният ансамбъл „Ренесанс“ от Югославия, изпълняващ стара западноевропейска и сръбска музика, и вокалният ансамбъл „Ортодокс“, предста-

Белгийският състав „Фир ун'н рей“

валния камерен оркестър (дир. Милко Коларов) те изпълниха Тройния концерт от Вивалди. Възторгът на публиката от музикантската игра бе толкова голям, че на „бис“ прозвучаха II и III част. Фестивалният оркестър, изпълнил „Антични танци“ и Ария от Респики и „Симпъл симфони“ от Бритън, демонстрира едно средно добро ниво, което отдаваме на малкото му прояви. Накрая на концерта прозвуча Концерт за цигулка и оркестър от Анджей Пануфник със солист Ифра Нийман, който въпреки напредналата си възраст показва много добри неща, но бе изненадан не от някой друг, а от самия диригент М. Коларов, който завърши концерта предварително. Но публиката възнагради своя дългогодишен идол с овации, с които пък даде възможност на изпълнителите да изсвирят истинския финал. В такива случаи винаги се хвърля на съвременната музика изобщо! Редно е да се спрем и на другите варненски изяви. И не заради протоколната учтивост, а заради труда и амбицията, с които и филхармонията, и операта са се отнесли към тазгодишното „Варненско лято“. И ако в границите на филхармонията всичко е по-близко до предишните ѝ участия (тя традиционно поема откриването и закриването на фести-

вала под диригентството на главния си художествен ръководител — от този сезон това е Андрей Андреев), то операта направо ни изненада. След като през последните години критиката констатираше, че силните страници на „Варненско лято“ не са оперните спектакли, днес може спокойно да се каже, че Варненската опера изплува от това положение. Дори може би се поизхвърли малко в амбициозната си (и много продължителна) лятна програма, основните моменти от която бяха три: премиера — възстановка — суперпродукция. Премиера на джазбалета „Бохемски живот“ (постановка на италианските хореографи Ренато Греко и Мария-Тереза дал Медико) — голяма сполука за балетния състав на театъра; възстановка на „Кармен“, която иначе присъствува в репертоара на Варненската опера, но специално за „Варненско лято“ представя нов прочит на режисьора Кузман Попов — избрал жестокия театър на коридата — под диригентството на Иван Филев. За главната роля бе поканена Александрина Милчева, която владее до съвършенство и до най-големи детайли и нюанси тази партия. И на трето място — участие в „суперпродукцията“ на операта „Ернани“ (заедно с Плевенската и Бургаската опера, дир. Михаил Ангелов). Ос-

вен тези три акцента (всъщност три нови постановки) по време на „Варненско лято“ Варненската опера поддържаше и текущия си летен сезон, „обиграваше“ нови сцени (театър „Орфей“ на Златни пясъци), завладя нови почитатели (Щраусови, Вердиеви вечери)... В случая проблемите на Варненската опера донякъде се покриват с проблемите на фестивала: финансите и публиката. По мнение на организаторите масовият турист на нашето Черноморие все още не проявява интерес към „Варненско лято“. Затова те се обръщат към Международната музикална борса, към Българската асоциация за туризъм и отдых (БАТО)... Може би в тази посока е бъдещето на фестивала, който се провежда през лятото в един курортен град. Стига пътят към публиката да не е компромисът. Затова ми се иска да не забравяме думите на първооснователите на музикалния фестивал „Варненско лято“: „Българи, вслушайте се в песента... Българи...“

ВЕНЕЦИЕЛА НАЙДЕНОВА

ОТНОВО ПО ОТКРИТИТЕ СЦЕНИ

Едно ново явление в нашия музикален живот (забележете — казвам музикален), което има много привърженици и немалко противници. Но керванът (поне засега) си върви. Вярно — суперпродукция е грозна чуждица и трябва да я заменим. Тя съдържа голям процент евтино рекламаджийство. Но дали в нея не се крие и онова обещание за зрелище, което привлича много публика, идваща